

Gondolatok a *Pharmacia in nummis* kiállítás kapcsán

Édesapám emlékére

A hazai orvostudomány és gyógyszerészet legnagyobb alakjai emlékének megőrzésére a képzőművészet számos ága vállalkozott, így az éremművészet is foglalkozik az egészségügy neves képviselőinek megörökítésével.

Jelen kiállítás célja magyar gyógyszerészeti érdék bemutatásán keresztül közelebb hozni hozzánk a gyógyszerészettel foglalkozó személyeket. A kiállítás Édesapám által gyűjtött gyógyszerészeti érdékből mutatja be a személyi tárgyak jelentősebb részét. Az érdék és személyek munkásságának leírása is tőle származik.

A személyekről szóló érem gyűjtésénél nem volt feltétel a gyógyszerészi végzettség és a diploma megléte, hanem a gyógyszerészettel mint tudománnyal vagy a gyakorlattal való kapcsolódás volt az alapkövetelmény.

A bemutatott érdéken megörökített személyek akár gyógyszerészként, akár más egyetemi végzettségű szakemberként a gyógyszerészet fejlődésében, egyetemi oktatásában, a gyógyszerellátásban, szervezési kérdésekben, tudományos munkában, vagy akár a magyar gyógyszerészet érdekképviselési és tudományos szervezeteinek, társaságainak létrehozásában *kimagasló munkásságukkal példaként állítandók* a mai, „példakép-nélküli” korunkban.

Némely érem az élet más területéről ismert személyeket örökít meg: művész, miniszterelnök, Nobel-díjas tudós is szerepel a bronzba véssett gyógyszerésztörténeti alkotások között, azonban minden itt szereplő személynél kimutatható a kapcsolódási pont, a kötődés az orvosságot előállító, forgalmazó, betegeket szolgáló patikához, illetve a gyógyszerészi hivatáshoz.

A kiállított érdék örökérvényű bizonyítékai a gyógyszerészettel foglalkozók gazdag és sokirányú tevékenységének, hivatásuk szereteté-

nek, önzetlen társadalmi szerepvállalásuknak. Munkásságuk megismerése hozzásegíthet minket ahhoz, hogy a gyógyszerészet fejlődését, jelen helyzetét megértsük és jövőjét lehetőségeinkhez képes alakítsuk.

Értékeink megőrzése, szakmai elődeink emlékének ápolása tiszteletadás a gyógyszerészet nagyjai előtt! A bemutatott kisplasztikáknak ugyanakkor számottevő kulturális értéke is van, hiszen neves alkotók képzőművészeti alkotásai. Az érdék felett található leírások azok főbb adatait: a

művész nevét és a műalkotások születésének évét is tartalmazzák.

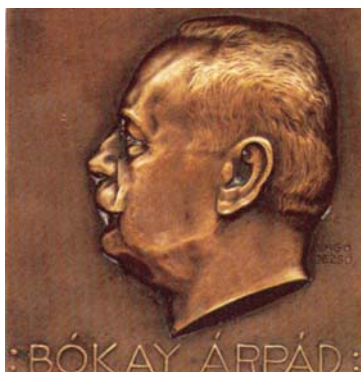
A Magyar Gyógyszerészeti Társaság Gyógyszerésztörténeti Szakosztálya és a Magyar Orvostörténeti Társaság Orvosi Numizmatikai Szakosztálya aktív munkát folytat a gyógyítás múltjának bemutatására, megismertetésére. További gyógyszerészi és orvosi érdéket a Semmelweis Orvostörténeti Múzeum állandó kiállításán tekinthetünk meg.

Az itt látható kiállítás a Boehringer Ingelheim munkatársai és az irodánkba látogató partnerei érdeklődésének felkeltését szolgálja, és reményeim szerint esztétikai élményt is nyújt.

Éremművészet

Az éremművész az a képzőművész vagy iparművész, aki kifinomult plasztikai érzékkel rendelkezik és művészi elgondolásait az éremművészet keretei között valósítja meg.

Alkalmazott művészként elsősorban az iparművész, ötvösművész és szobrászművész készít érmet, plakettet ünnepi alkalomra, valamely esemény, személy, vagy szervezet megörökítésére, megemlékezésre, egyéb funkciók ellátására (díjak, elismerések, kitüntetések).

Képzőművészként gondolatai megfogalmazására, autonóm műalkotás létrehozása céljával választja e kötött műformát.

Az éremművészet kialakulása a fémből készült fizetőeszköz (érme, pénz) megjelenéséhez kötődik. A már fizetőeszköz funkciót nem hordozó érme az érem (medál, medalion).

Az éremművészet alkotásai fémből (réz, bronz, ezüst, arany) öntési, sajtolási technikával készülnek.

Hazai vonatkozások

A XIX. század utolsó harmadára tehető az éremművészet hazai felvirágzása, melynek társadalmi és technikai okai egyaránt voltak. A „redukáló gép” (pantográf) megjelenése lehetővé tette, hogy már ne csak a fémek megmunkálásában jártas szakemberek készítsenek érmeket, hanem a szobrászok is egyre inkább birtokba vegyék ezt a műfajt. A polgárosodással kialakul az éremgyűjtők köre.

A századforduló és közvetlenül a háborút követő időszak néhány jelentős alkotója: Beck Fülöp, Beck Vilmos, Csillag István, Ferenczy Béni, Juhász Gyula, Madarassy Walter, Medgyessy Ferenc, Moiret Ödön, Murányi Gyula, Telcs Ede, Tóth Gyula, Zutt Richard.

Az 1901-ben alapított Magyar Numizmatikai Társulat (MNT), a 1905-ben létrejött Éremkedvelők Egyesülete (ÉKE) és az 1969-ben megalakult Magyar Éremgyűjtők Egyesülete (MÉE) az intézményes háttérrel biztosította az éremművészetet.

A modern magyar éremművészet az 1960-as években indult virágzásnak. A kor politikai, gazdasági kényszere is „elősegítette”, hogy sok művész ebben a kevés pénzből művelhető intim, ugyanakkor rendkívül kötött műfajban kereste az önkifejezés lehetőségét. A 70-es évek a hazai éremművészet egyik csúcspontja. Az érem lapos megjelenési formájával szakítva a kisplasztika irányába kezdtek formai kísérletekbe.

A korszak kiemelkedő alkotói: Asszonyi Tamás, Borsos Miklós, Czinder Antal, Csíkszentmihályi Róbert, Kiss Nagy András, Ligeti Erika, Vígh Tamás.

Az 1970-es évek közepétől megjelentek a megszokott öntött bronz helyett más anyagok felhasználásával készülő éremművészeti alkotások. Az iparművészet korszerű eszközrendszerét és kifejezőmódját használva, autonóm művek jöttek létre, ezzel gazdagítva a műfajt.

A kor néhány jelentős hazai képviselője: Bohus Zoltán, Budahelyi Tibor, Csepregi Sándor, Csiky Tibor, Ézsiás István, Friedrich Ferenc, Lugossy Mária. Ezeket a művészeket a nemzetközi éremművészeti életben egyértelműen az élvonalba sorolták.

Magyarországon az 1990-es évek végétől megindult egy sajátos kísérletező ága az éremművészetnek, amit a *Határesetek. Az érem harmadik oldala* címmel megrendezett kiállításhoz lehet kötni (1997, Budapest Galéria, Budapest). A tárlat kezdeményezője és bonyolítója a Magyar Képzőművészek és Iparművészek Szövetsége (MKISZ) Érem Szakosztálya volt.

Az új évezred Érembiennáléin megfigyelhető, hogy a kísérletező kedv szokatlan anyagok felhasználását is lehetővé teszi. Ma már nem ritka a textil, csont, toll, bőr, szőrme megjelenése a fából, kőből, fémből, betonból, üvegből készült alkotások kiegészítéseként.

Az éremművészet tehát merész kísérletekkel lépést tart a többi korszerű művészeti ággal, de jelen tárlat a mives, hagyományokhoz erősen kötődő alkotásokat mutat be.

A kiállított érmek

A személyi érmeiken ábrázoltak között az orvostudomány sok nagy alakja mellett a hazai gyógyszerészet szinte minden jeles szereplője megtalálható, így Rozsnyai Mátyás (1831–1895), Zipernowsky Károly (1853–1942), Bókay Árpád (1856–1919), Jakabházy Zsigmond (1867–1945), Vámosy Zoltán (1868–1953), Magyary Kossa Gyula (1865–1944), Issekutz Béla (1886–1979), Mozsonyi Sándor (1889–1976) és Schulek Elemér (1893–1964). Továbbá – érdekességként – művészetünk három nagy alakja, akik eredetileg gyógyszerészek voltak: Csontváry Kosztka Tivadar, Tömörkény István és Rippl-Rónai József.

DR. ZALAI GÁBOR

